

ŐSZINTE ÉS HAZUG CSALÁSOK

A babonák és a sarlatánok sok értékes dolgot tönkretettek már a világon. Olyasmi ez, ami nem változik sok ezer éve. Misztikus hiteknek esett áldozatul és csúnya véget ért az az értékesnek indult barátság is, ami a bűvész és szabadulóművész, *Harry Houdini* és a híres író, *Sir Arthur Conan Doyle* között alakult ki.

- ◆ *Sir Arthur Conan Doyle* – bár nem tartozik a világ nagy írói közé – egy halhatatlan figurával járult hozzá az emberiség közös kincséhez: *Sherlock Holmes* a világirodalom egyik karakteres alakja. Ahhoz képest, hogy csak kitalált személy, a történelem egyik legtöbbet idézett mondása kapcsolódik hozzá: „Ha egyszer kizártuk a lehetetlent, ami marad, akármilyen valószínűtlen is, csak az igazság lehet”. Ez magának a tudományos gondolkodásmódnak a mottója is lehetne, éppen ezért érdekes, mennyire nem eszerint élte az életét maga az író.

Már a 19. század végétől kezdve elkötelezett híve volt mindennek, ami titokzatos és túlvilági. Szellemidézésekre járt, kopogó szellemekre vadászott, paranormális jelenségek kutatásában vett részt, szabadkőművesnek állt, ráadásul mindezt alaposan összevegyítette valamiféle egyéni felfogású keresztény miszticizmussal. Ezekben a zavaros gondolatokban egyáltalán nem akadályozta, hogy praktizáló orvos volt, és hogy más tekintetben kiváló logikai készségét jogászként is kamatoztatta ártatlanul elítélt emberek megmentésében.

A 20. század elején egyébként is nagy divatja volt a spiritizta szeánszoknak, a misztikus élmények hajszolásának. Az első világháború borzalmas sokkja ezt a jelenséget csak tovább erősítette. Conan Doyle körül is megszorodtak a halálesetek, beleértve a saját fiát is, aki megsérült a somme-i csatában, majd lábadozás közben meghalt tüdőgyulladásban. Conan Doyle mindennél jobban reménykedett abban, hogy kapcsolatot lehet teremteni a meghalt emberekkel, és ennek érdekében rengeteget tevékenykedett, vitatkozott, sok konfliktust vállalt.

És itt jön be a képbe *Harry Houdini*, azaz Weisz Erik, a magyar származású amerikai bűvész, szabadulóművész, sportember, showman. Ő ugyanis éppen az ellenkező oldalon állt. Mint illuzionista, pontosan tudta, hogyan kell becsapni

SIR ARTHUR CONAN DOYLE

HARRY HOUDINI

az embereket, és mélységesen felhábortotta a sok sarlatán gátlástalansága. Rendszeresen tartott bemutatásokat, amelyekben pontosan ismertette a spiritiszták ravaszh technikáit, sőt, nyilvánosan le is leplezett többet közülük. A közös érdeklődés a különbségek ellenére összehozta a két embert. Arthur Conan Doyle és Harry Houdini barátok lettek, és a vitáikat elintézték intellektuális síkon.

Ez azonban váratlan hirtelenséggel szakadt meg, amikor Houdini anyja, Weiss Cecília 1913-ban meghalt. Conan Doyle rávette a sokat tapasztalt szabadulóművészt, hogy vegyen részt egy szeánszon, ahol megidézi az anyja szellemét. Houdini valami oknál fogva belement a játékba. A médium alaposan felkészült a csalásra, és jól bevált módszerekkel előadta a palatáblára író szellem üzenetét. A szellem azonban sajnos nem tudott néhány dolgot Houdini anyjáról, ezért kiváló angolsággal írta meg az üzenetet, és a kereszt jelét rajzolta a táblára. Cecília ilyeneket nem csinálhatott, mert Budapestről, a VII. kerületi Rákossárok utca 1-ből vándorolt ki Amerikába, és egy rabbi feleségként legfeljebb németül, magyarul vagy jiddisül beszélt. Nyilvánvalóan a kereszt sem játszott fontos szerepet az életében.

Houdini először úriember módjára elhallgatta mindezt, de miután Conan Doyle diadalmas írást közölt a sajtóban a szkeptikus bűvész állítólagos megtéréséről, dühödten válaszolt. Leleplezte a csalást, és ettől kezdve még kíméletlenebbül „üldözte” a spiritisztákat. Az 1920-as években a mutatványai mellett ez töltötte ki az életét. Nyilvánosan bemutatta például, hogy neki nincs szüksége kísértetekre a palatáblás trükk előadásához. Az előadás azonban olyan jól sikerült, hogy Conan Doyle még biztosabb lett a dolgában. Egyszerűen nem hitte el, hogy Houdini egy közös szellem bűvészmutatványt adott elő, mert meg volt győződve róla, hogy a szabadulóművész valójában misztikus varázsképeségek birtokosa.

A kapcsolatuk elmérgesedett, és teljesen megszakadt. Houdini 1926-ban meghalt, mert egy elhanyagolt vakbélgyulladással nem tudott megbirkózni a szervezete. A spiritiszták, asztaltáncoltatók, önjelölt varázslók világát persze nem sikerült megingatnia. Ma, majdnem száz évvel később, valóságos reneszánszukat élik a hasonló szeánszok, és gyanítható, hogy semmivel sincsenek kevesebben azok, akik hisznek is bennük. ♦